

Rookgassen uit WKKs: betekenis voor het gewas

Tom Dueck, Wageningen UR Glastuinbouw

Rookgassen bij gebruik van de WKK

- Veel klachten -> schade, vermoedens -> Wkk

Bekend:

- Bij doseren van CO₂ ook rookgassen
- Rookgassen: vooral NO_x en etheen
- Maar ook methaan, ethaan, benzeen, hexaan . . .

Onbekend:

- Zijn rookgassen nu schadelijk?
- Consequenties voor gesloten kas?

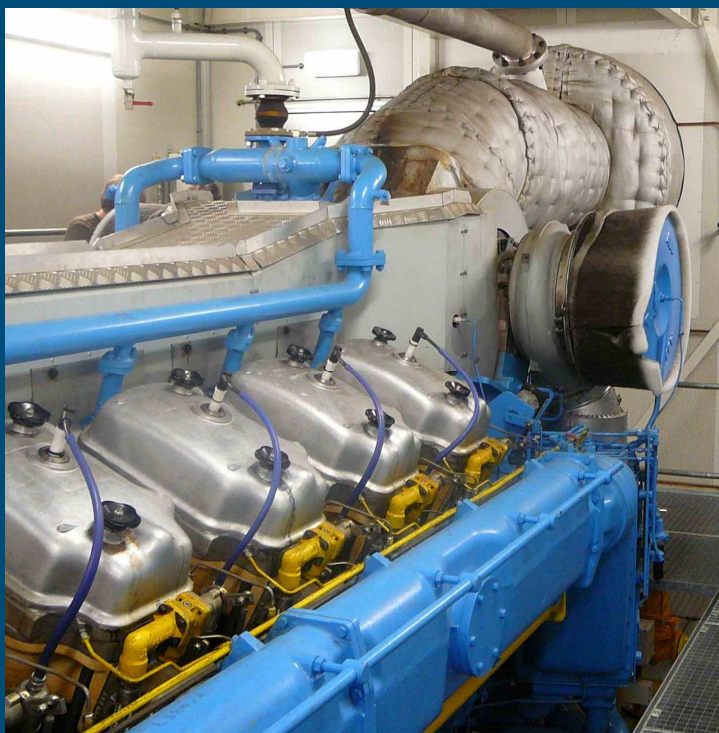
Onderzoeksvragen

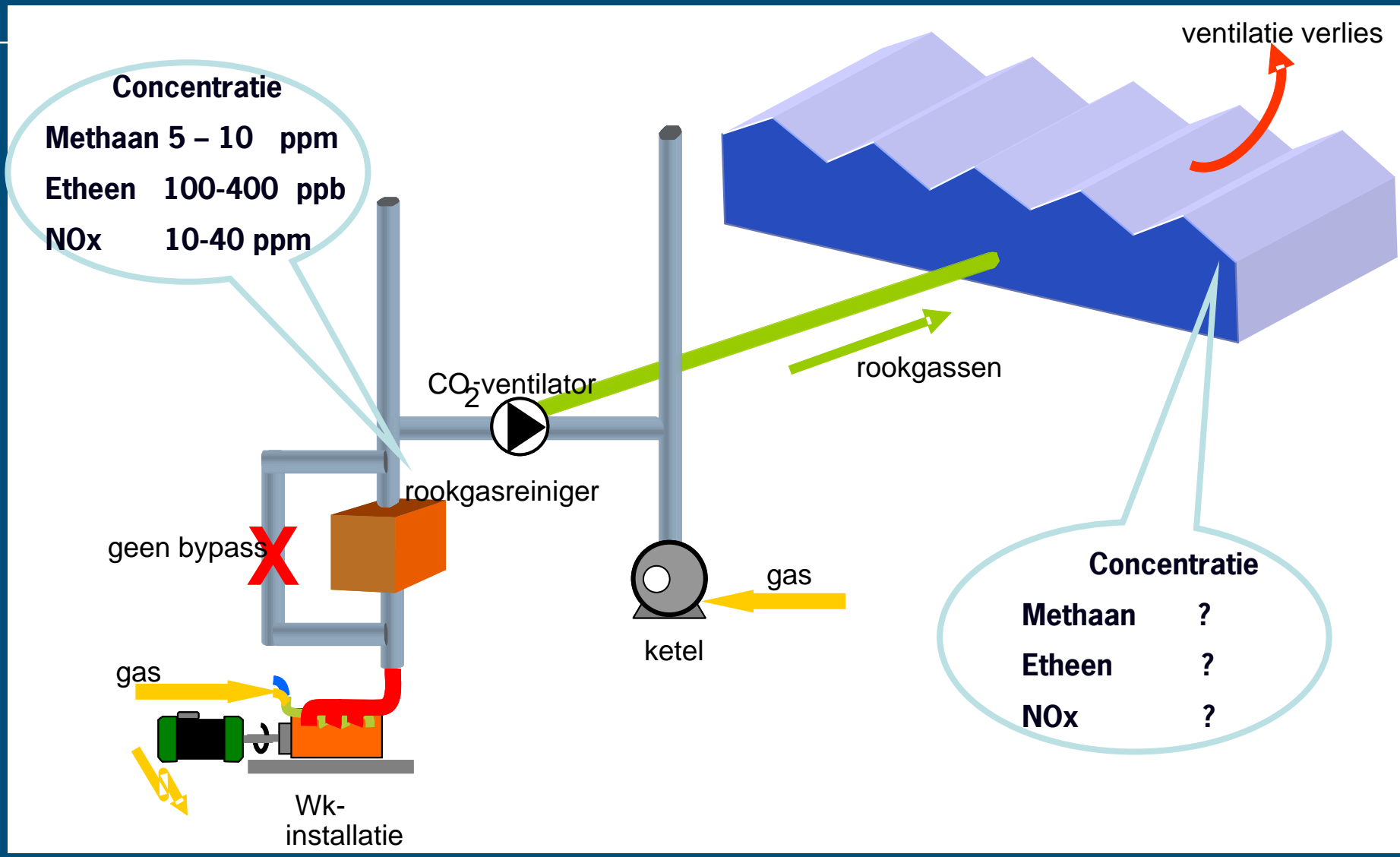
- Concentraties rookgassen in de kas?
- Zijn deze concentraties schadelijk voor paprika?
- Relatie WKK (type, vermogen) en rookgassen?
  - m.n. methaan

Metingen van rookgassen in de kas

- Energie programma (LNV & PT)
- Wat komt uit de WKK aan rookgassen?
- Wat 'ziet' het gewas ervan?
- CO₂, NO_x, etheen, methaan (broeikasgas)
- 5 bedrijven, met verschil in gewas, type WKK, vermogen WKK, type reiniger

Metingen aan rookgassen uit de WKK

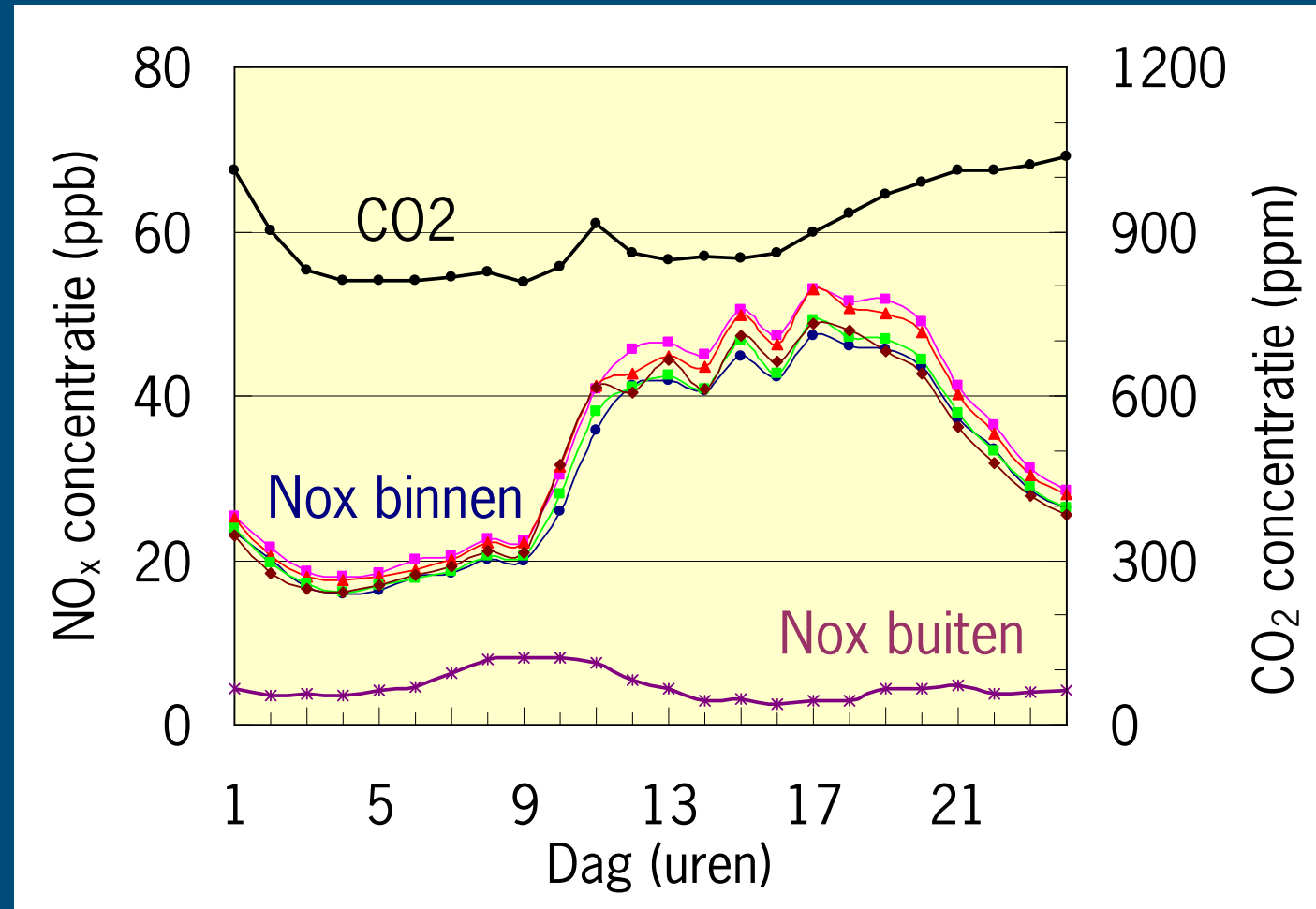

Dagverloop NO_x en CO₂ bij roos

CO₂ ->

NO_x binnen ->

NO_x buiten ->

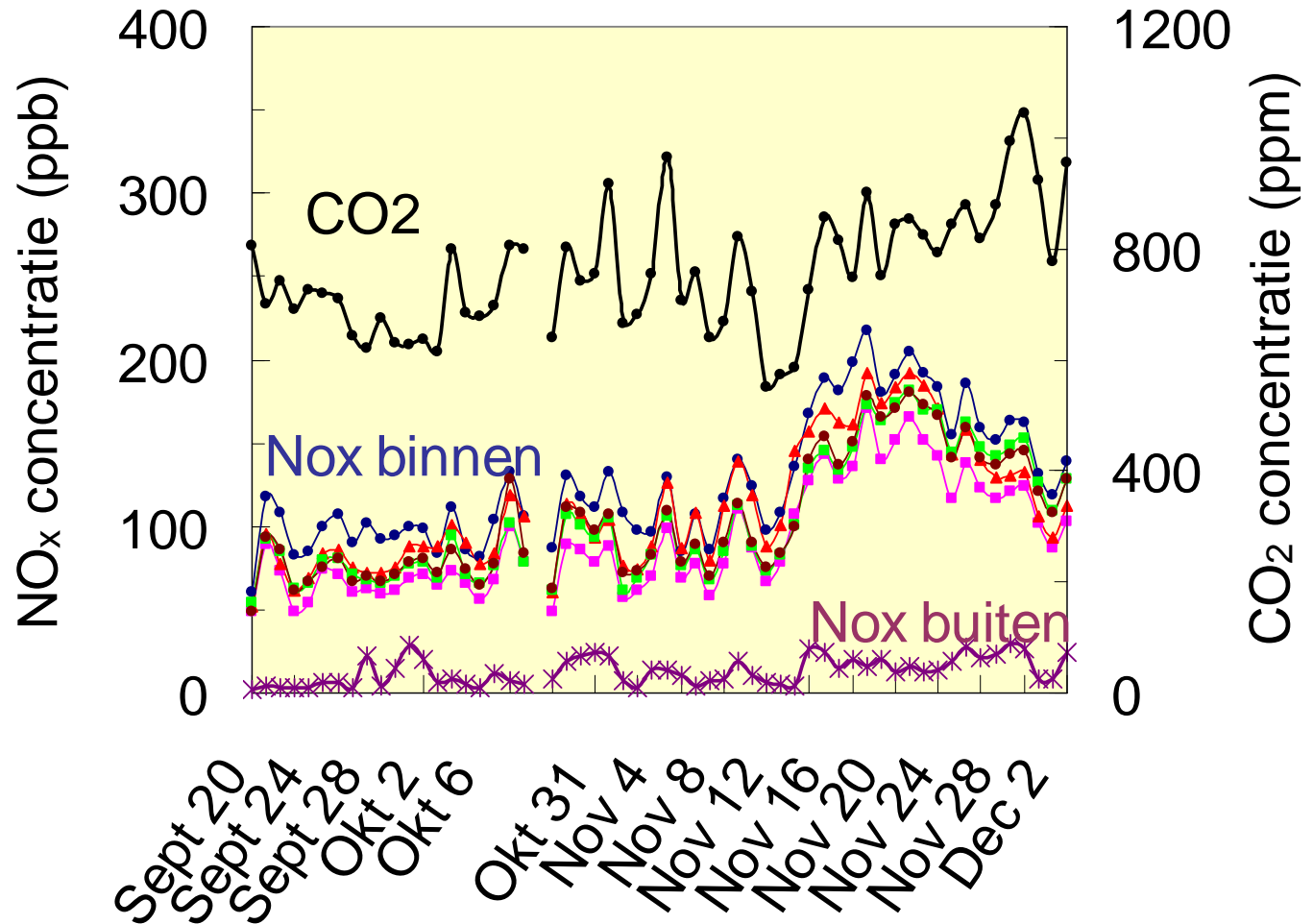
Seizoensverloop NO_x en CO₂ bij potplanten

(24-uursgemid.)

CO₂ ->

NO_x binnen ->
(schadedrempel: 40)

NO_x buiten ->

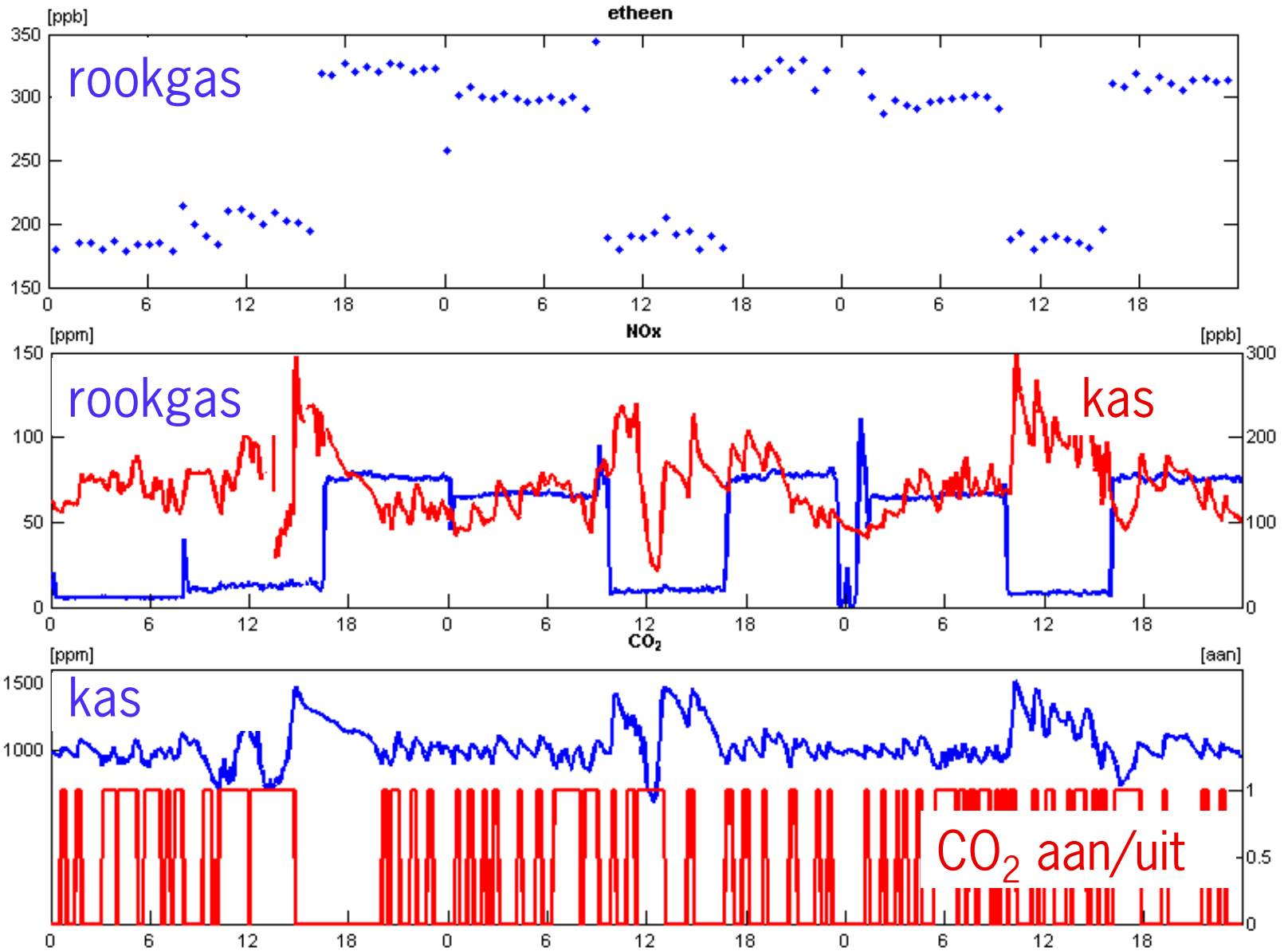
Metingen gedurende 3 dagen

Etheen

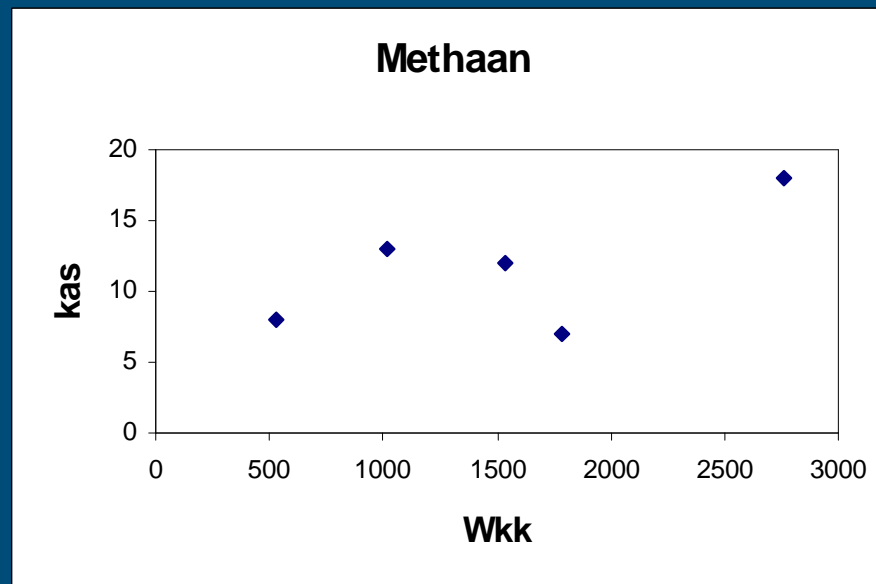
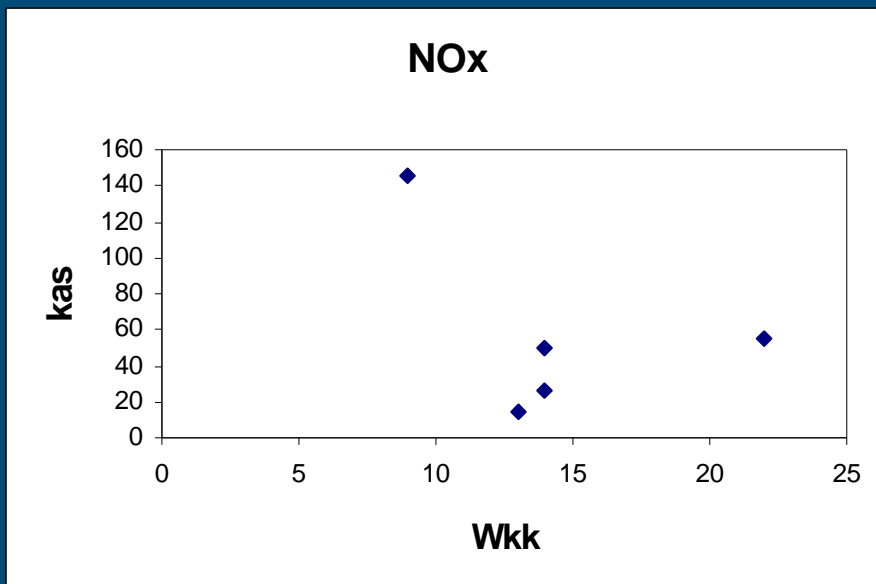
(etheen in kas <5ppb)

NO_x

CO₂

Relatie concentraties Wkk ~ kas

Gemeten waarden voor rookgassen

	WKK + reiniger		Kas
	Geschat	Gemeten	Gemeten
Etheen	100-400 ppb	10-200 ppb	<5 ppb
NOx	10-40 ppm	13-25 ppm	15-150 ppb
Methaan	5-10 ppm	500-2500 ppm	8-20 ppm

Wat is schadelijk?

■ NO_x

- Biochemisch – enzymactiviteit, chlorofyl gehalte
- Fysiologisch – stomataire geleidbaarheid, fotosynthese
- Groei aspecten – biomassa, reproductie
- Zichtbare schade – wit, necrotisch vlekken

■ Etheen

- Epinastie, chlorose, groei-reductie
- Veroudering, abortie van bloem/vrucht
- Afsterven van bladweefsel

Toxiciteit van NO_x

- NO, NO₂, NO_x
- Bewaking WKK op basis van NO₂ metingen
- Planten even gevoelig voor NO en NO₂
  - uitspraak WHO (2001)

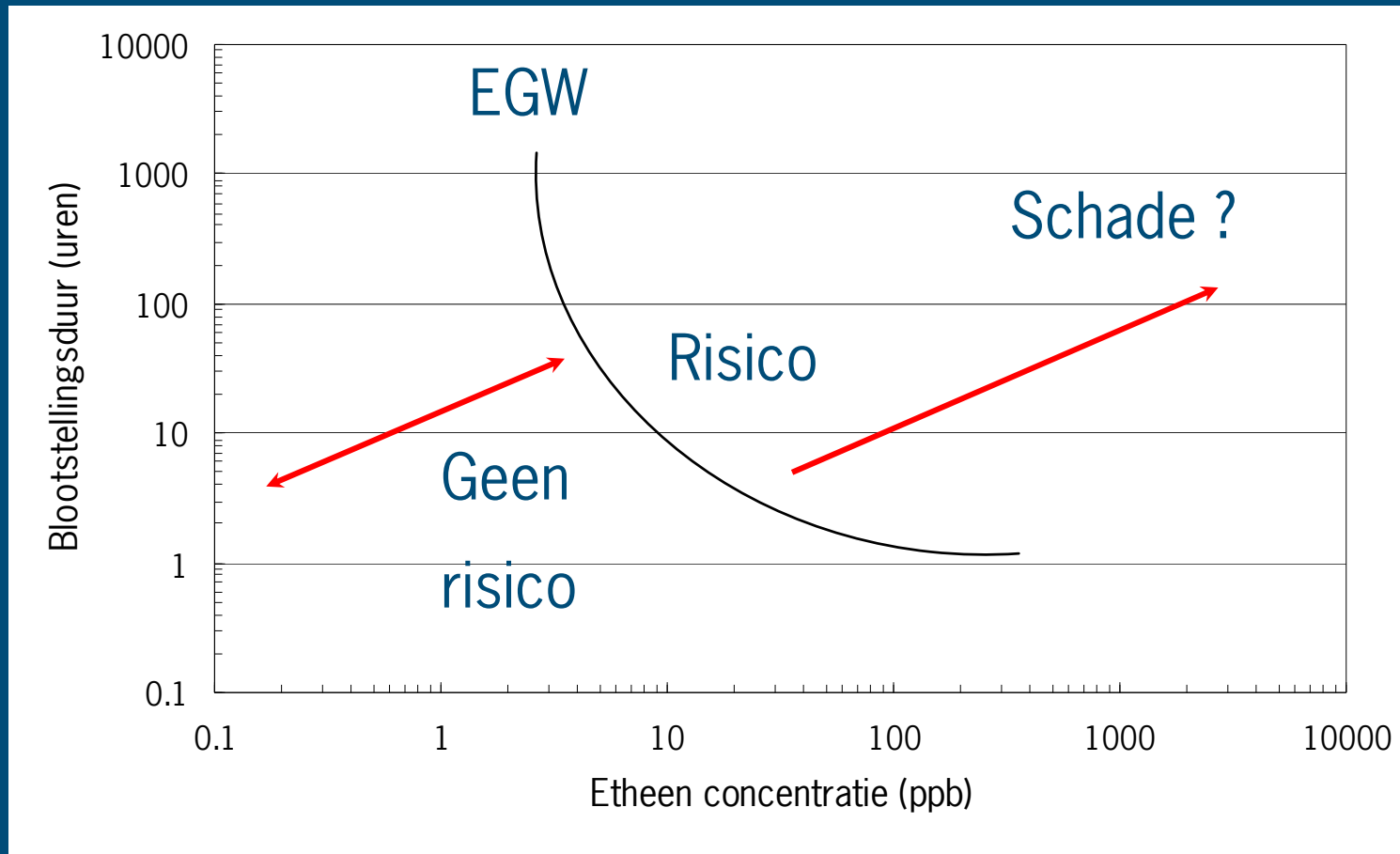
Effectgrenswaarde

- Effectgrenswaarde
  - Wordt bepaald door meest gevoelig gewassen
  - EGW geldt voor alle gewassen
- Effectgrenswaarde afhankelijk van
  - Klimaatcondities
  - Gevoeligheid van het gewas
  - Andere stressfactoren (ziekten, plagen)

Risico vs. schade

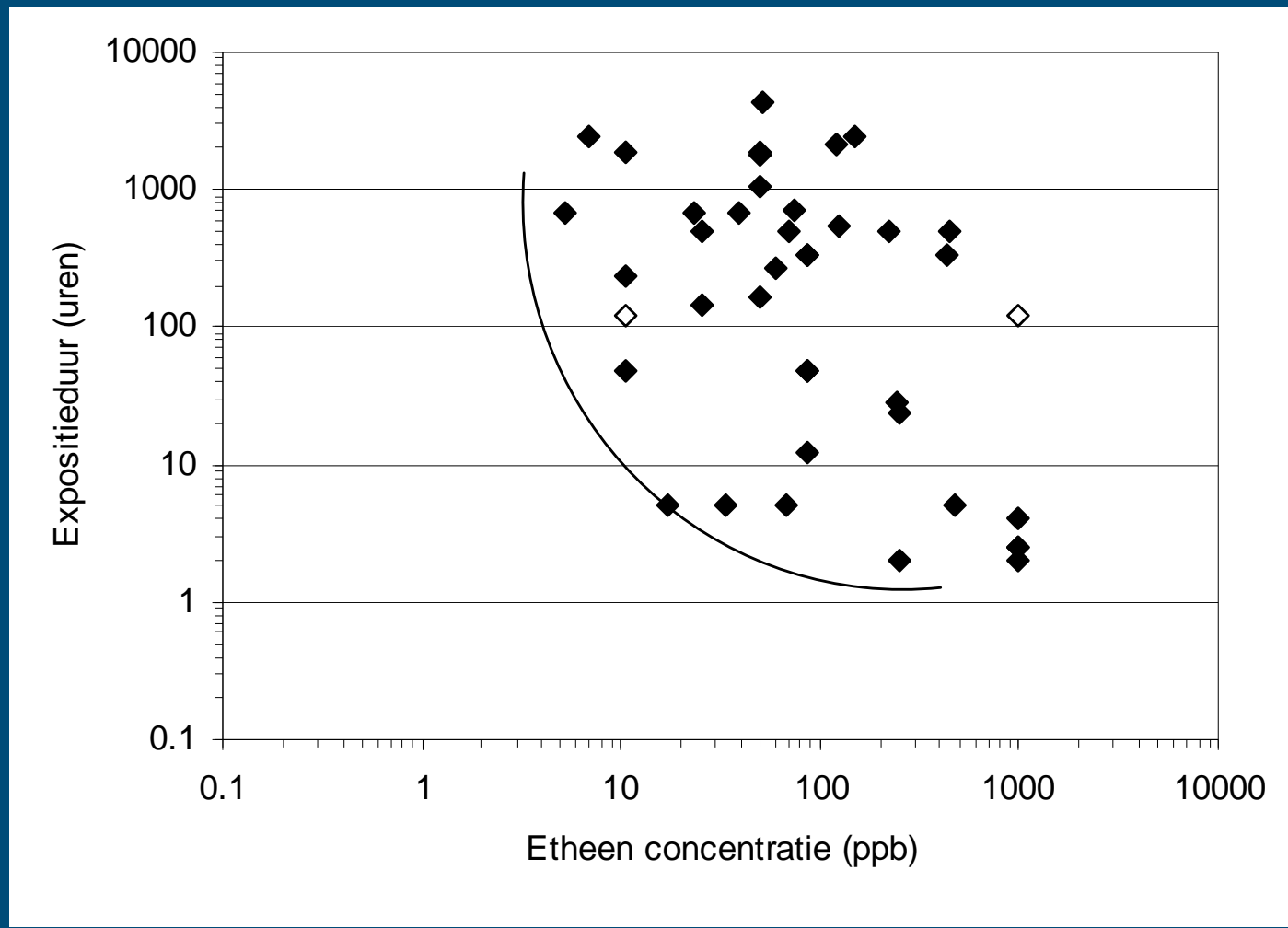
- Schade = negatief effect
  - leidt tot minder functioneren van het gewas
  - zichtbaar of onzichtbaar
- Risico = kans op schade

- Risico $\neq$ Schade

Effectgrenswaarde: concentratie x duur = effect

Effectgrenswaarde voor etheen

Effectgrenswaarden – oud en nieuw

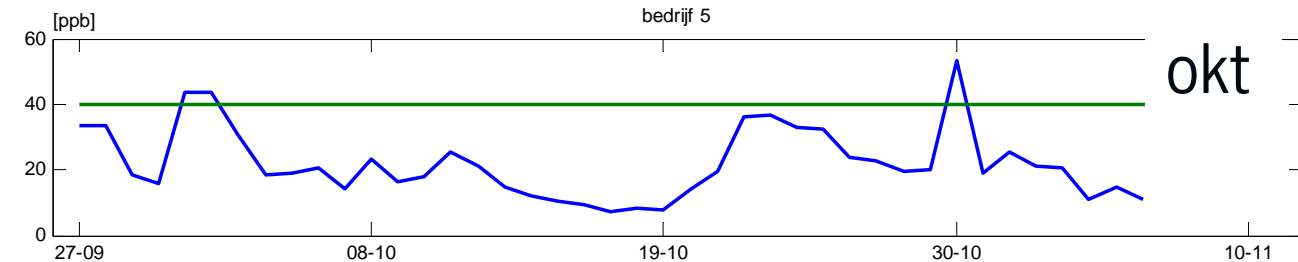
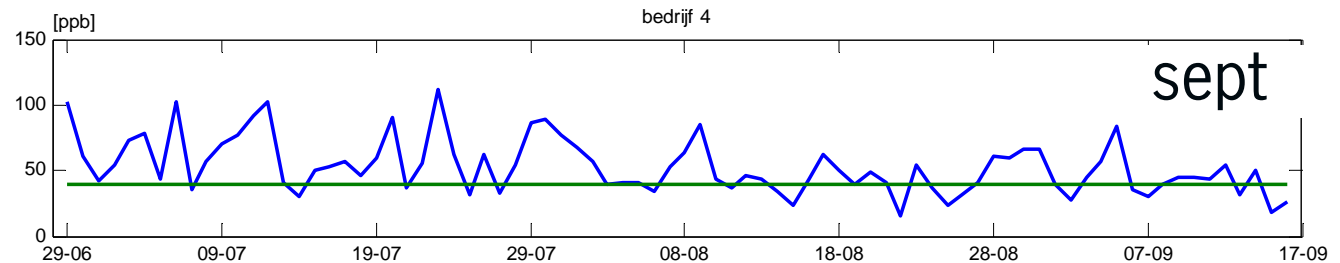
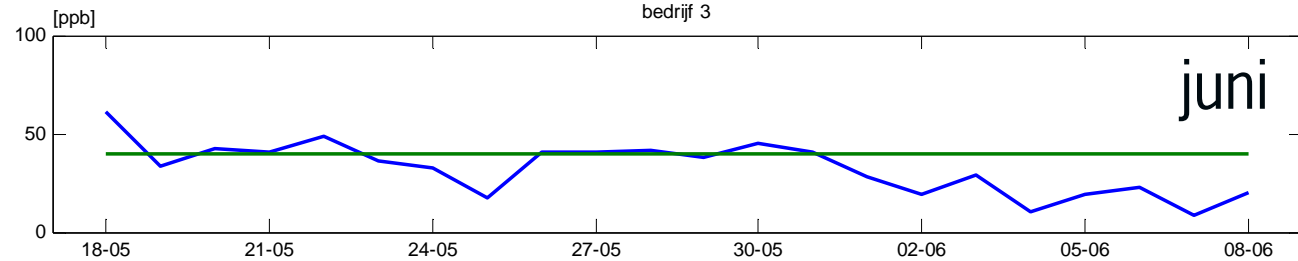
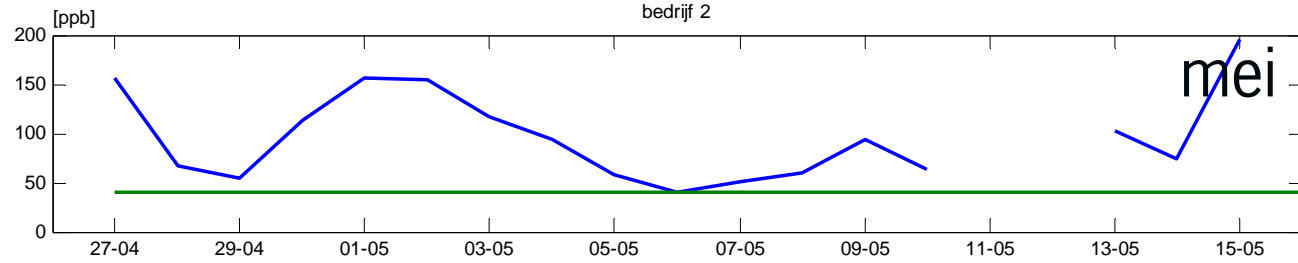
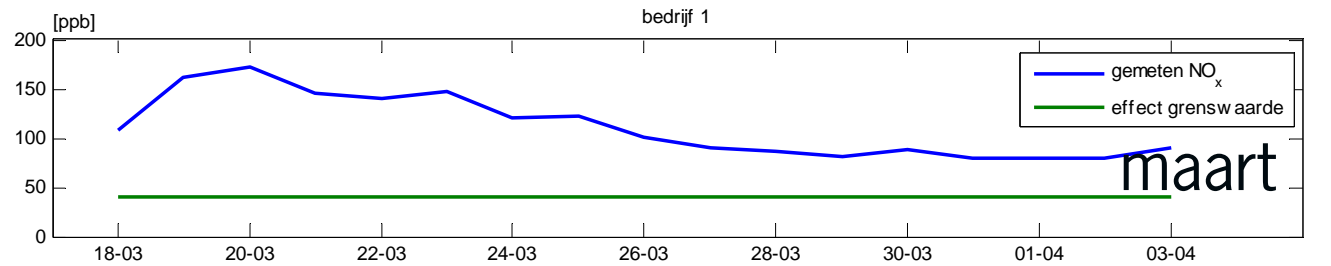
Gas	Acuut		Chronisch	
	Conc (ppb)	Duur	Conc (ppb)	Duur
NO	1000	uren	250	maanden
NO ₂	600	uren	132	maanden
NOx – nieuw	40	24- uur	16	jaar
Etheen	50	uren	8	maanden
Etheen – nieuw	11	8 uur	5	4 weken

NO_x

24 uurs
gemiddelde
concentraties
in de kas i.r.t.
de effect-
grenswaarde
(let op seizoen
en ventilatie)

Bedrijf 5: lagere
CO₂ conc. (500ppm)

Gewasschade door WKK?

- Meeste bedrijven géén problemen
- Aantal bedrijven klachten door:
  - Storingen WKK - incidenten
  - Minder groei/productie mogelijk bij goed functioneren WKK

Conclusies t.a.v. rookgassen

- Concentratie en controle van rookgassen in de kas (met name NO_x) behoeven aandacht
- Regelmatig onderhoud WKK (maar ook ketel) essentieel!
- Meer problemen bij weinig ventilatie (~ gesloten kas)
- Doseer rookgas CO_2 niet te hoog (<800-1000 ppm)
- Metingen op gewasniveau gewenst (in ontwikkeling)

Rapporten kan je downloaden:

<http://www.glastuinbouw.wur.nl>

- Linkerkant -> rapporten en publicaties
  - Boven -> rapporten
-
- Emissies uit WKK installaties in de glastuinbouw
    - Nota 505 - Dueck et al 2008
  - CO₂ bij paprika: meerwaarde en beperkingen
    - Nota 494 - Dieleman et al 2007

Wageningen UR Glastuinbouw

Innovaties vóór en mét de glastuinbouw

© Wageningen UR

